

День Єдності – День Соборності 22 січня 2016р.

навчальні матеріали для 1 – 10 класів

Вступні напрямні

Коли в минулому, тлумачення історичних подій було маніпульоване сьогодні фотографії, документи та статті в іноземних газетах того часу, є часто єдиним способом відновлення історичної пам'яті – подій, думок та уявлень даного часу.

Маючи цей спадок, дуже важливо учителям не повторювати помилки минулого та не нав'язувати учням тлумачення подій. Сьогоднішні учні виростають у технологічно розвинутому суспільстві, в якому кожен має можливість (а насправді обов'язок) критично осмислювати будь-яку інформацію.

Наша мета є надати спочатку вчителям, а далі учням і їхнім батькам можливість переосмислити події історії України, які по сьогоднішній день не завжди висвітлюються так, як це бачили творці цих подій.

Так, наприклад, у відношенні до подій 1917 – 1919 рр. в Україні, загально прийнятим сьогодні є відзначати 22 січня, як [День Злуки Східних та Західних земель України в одне ціле](#). Але менше поширеним є визнання, що Україна, як держава проголосила свою Незалежність 22 січня 1918р. як і для інших держав, які в той час входили в Романовську (Російську) Імперію Латвії, Литви, Естонії, Вірменії, Азербайджану та Грузії, ці спроби не увінчилися успіхом. Та й сьогодні є труднощі. Проте нам слід визнати, що події тих років були переломними в історії Європи – перехід від принципів підданства до принципів громадянства, від генетично успадкованого правління до демократичного обрання представників правительства.

Даючи можливість учням працювати з першоджерелами, ми не ставимо за мету переконати чи завчити «правильні» висновки щодо історичних подій. Коли учні активно досліджують та обговорюють першоджерела, вони набувають розуміння, що минуле відкрите для різних тлумачень і що одна й та сама подія може викликати суперчливі пояснення. Учителям, які звикли стисло пояснювати учням і вимагати чіткі відповіді, може бути незручно працювати в такій невизначеності.

Життя у 21ому столітті вимагає від нас, учителів, зрозуміти, що наша роль як «виробників-знань» змінюється. Використовуючи первинний історичний матеріал та даючи можливість учням самостійно визначати хід обговорення, ми сприяємо розвитку знань, вмінь та надбань громадянського суспільства.

Знайомство з фотографіями 1917 – 1919-их років в Україні

Фотографії є безцінним джерелом інформації. Оглядаючи та аналізуючи фотографії, кожен має можливість отримати велике різноманіття інформації про життя людей та події, які відбулися у минулому. Вивчаючи ці зорові зображення, ми шукаємо інформацію, яка підтвердить, або заперечить припущення. Кожному з нас «картинка вартує тисячі слів».

Тим не менше, фотографії, як і інші першоджерела, повинні бути вивчені ретельно і критично. Хоча фотографії можуть нам видаватися з усіх першоджерел найбільш об'єктивними і справжніми зображеннями подій минулого, вони можуть виявитися неточними. На створення фотографії впливає багато чинників, як наприклад; наміри фотографа, потреби споживача, тлумачення глядача та технічні можливості обладнання. Визначаючи зміст фотографії, фотографи мають можливість підтасовувати – умисно або ненавмисно – висвітлення події. Таким чином фотограф вирішує, що буде в кадрі, що залишиться поза кадром і що буде підкреслено чи виділено.

Першим кроком у використанні фотографій у якості первинного джерела інформації під час навчального процесу є визначення сюжету фотографії та обставин, в яких фотографія була знята.

Як і всі першоджерела, фотографії необхідно використовувати у поєднанні з іншими доказами та свідченням. Учителям необхідно переглянути дуже багато фотографій та спорідненої документації, щоб визначити, чи дана фотографія представляє особливу інформацію, чи є частиною ширшої картини людей, подій та ідей того часу.

Хоча в матеріалах долучені архівні фотографії 1917 – 1919рр., які представляють події проголошення Незалежної (1918р.) та Соборної (1919р.) України, ми рекомендуємо вчителям самостійно [переглянути ширший спектр можливих фотографій](#) для використання під час навчального процесу.

Для учнів (зразок №1):

Перш ніж почати, нам необхідно навчитися, як аналізувати фотографії. Те, що здається предметним та очевидним, може бути упередженням та недостовірним. Оглянь фотографію, яку тобі надала вчителька. Дивлячись на свою фотографію заповни листок-схему «Аналіз фотографій 1917-1919-их років в Україні», щоб вивчити стратегії фотографічного аналізу. Коли ти закінчиш роботу, порівняй свої результати з результатами однокласників, які аналізували ту ж саму фотографію.

Для учнів (зразок №2):

Ти журналіст / кореспондент / блогер під час 1910-их років. Ти випадково потрапляєш в Україну і знімаєш декілька фотографій подій на вулицях великих міст. На твою думку ці фотографії обов'язково потрібно поширити. Нажаль ти маєш можливість поширити лише одну фотографію. Як тільки ти вирішиш котру, тобі потрібно буде написати відповідний заголовок.

Вказівки для вчителя:

1. Розділи клас на групи по 3 – 4 учнів.
2. Роздай листок-схему (коротко переглянь його з учнями, щоб впевнитися, що вони все розуміють).
3. Дай кожній групі одну фотографію великого розміру (А3 або А4), або запропонуй учням вибрати одну фотографію.
4. Кожна група повинна проаналізувати фотографію за допомогою листка-схеми.
5. Кожна група пише заголовок для зображення.
6. Попроси кожену групу поділитися своїм фото та придуманим заголовком, а також тим, що вони закріпили на фото (об'єктивні спостереження) та що вони гадають про фото (суб'єктивні спостереження).

Зразки фото з архівів [Музею УНР](#)

Маніфестація в Шостці - лютий 1917

Демонстрація в Харкові - 15 березня 1917

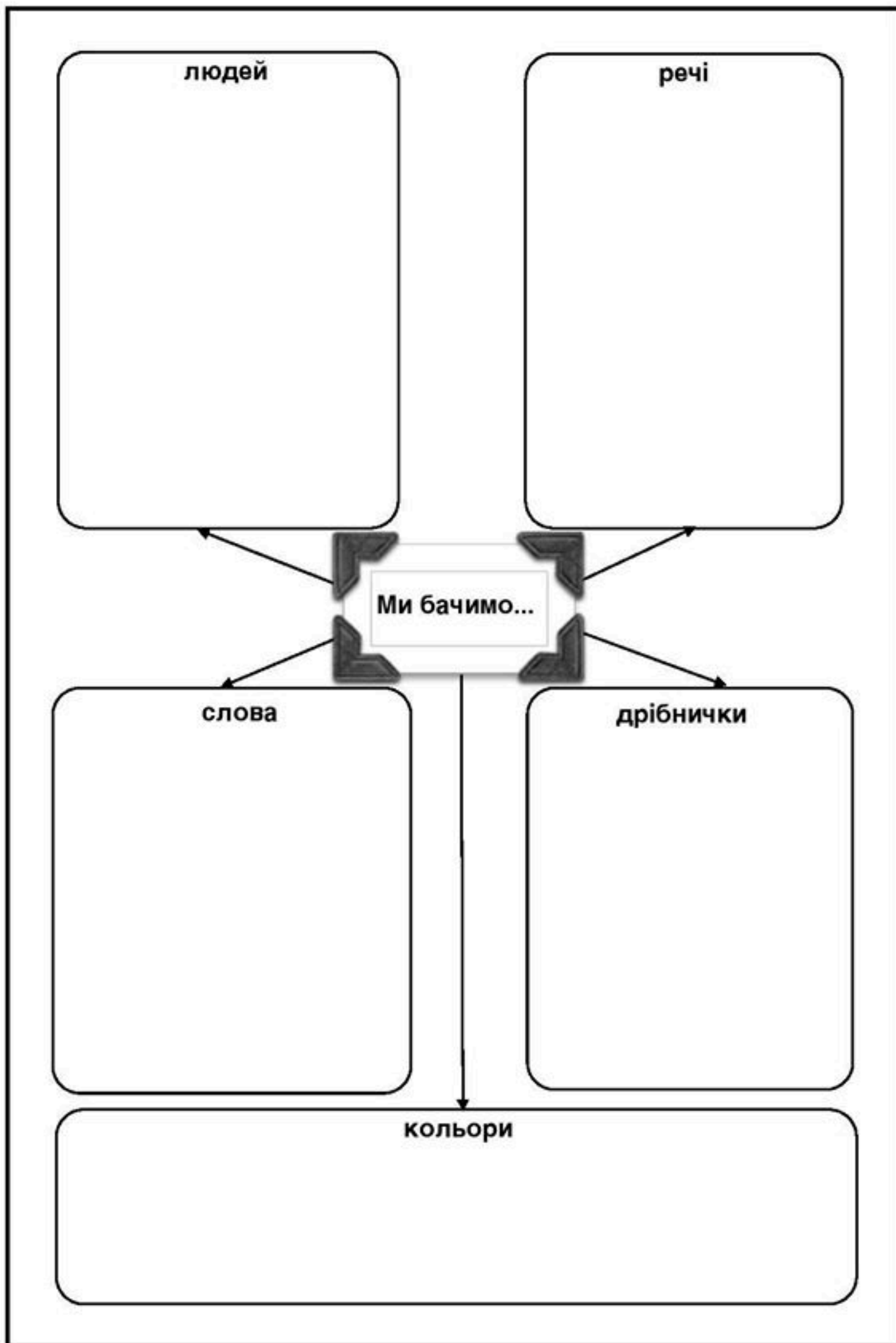
Демонстрація в Чернівцях - весна 1917

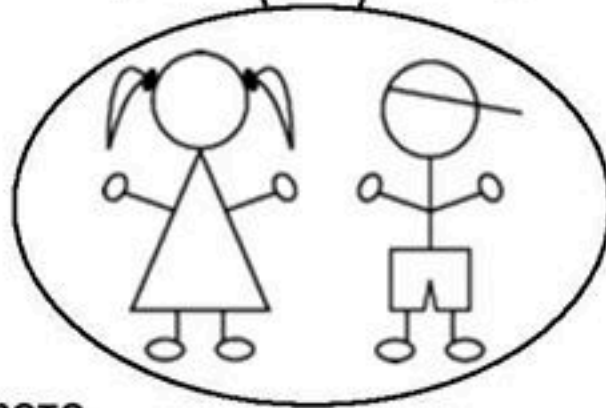
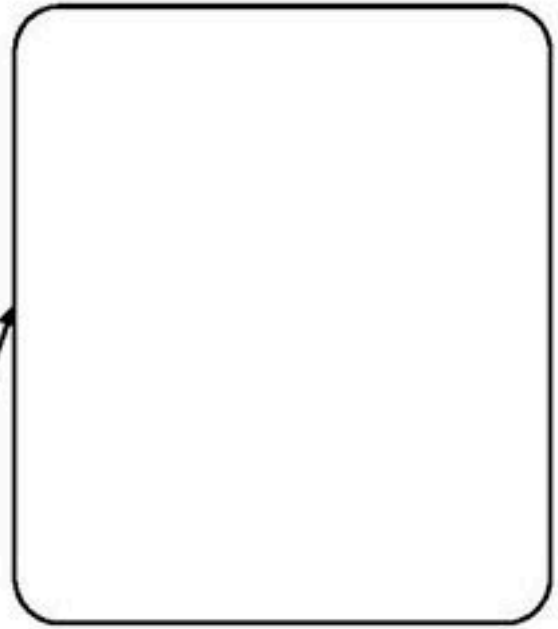
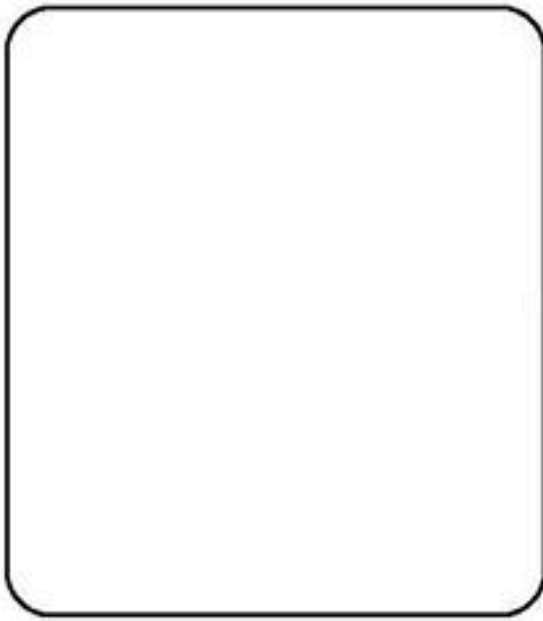
Демонстрація у Вінниці - літо 1917

Лицем до дитини

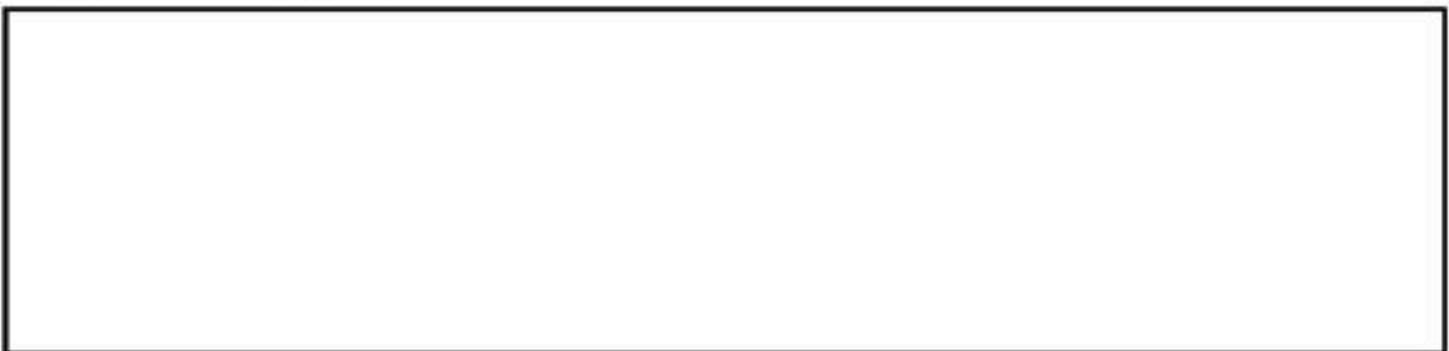
День Єдності - День Соборності - 2016р.

Ми гадаємо, що...

Заголовок для фото

члени
групи:

5 - 4 - 3 - 2 - 1

На фотографії ми бачимо:

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

Наші роздуми:

1. коли відбувається?	2. що відбувається?	3. що ми дізналися?	4. чого бракує?
-----------------------	---------------------	---------------------	-----------------

Ми хочемо знати:

1. хто	2. чому	3. як
--------	---------	-------

Ми вважаємо що:

1. через хвилину	2. через годину
------------------	-----------------

Заголовок для фото:

Члени групи:

Знайомство з документами 1917 – 1919-их років в Україні

Кожен шматок паперу, який людина залишила за собою – наповнений інформацією. Починаючи від щоденників, газет, оголошень та кінчаючи указами та даними про переписи населення – ці папери містять дані про обставини повсякденного життя та подій минулого.

Дослідники проводять багато часу в архівах, щоб вивчити різні види документів та видобути з них цінну інформацію. Для дослідника документи – це друковані чи писані матеріали, які мають можливість щось повідомити чи довести: щоденники, листи, свідоцтва про народження, смерть або шлюб, контракти та договори, конституції, закони, судові записи та рішення, податкові звіти, переписи населення, заповіти, таблиці успішності, медичні картки, списки пасажирів, паспорти, візи, військові квитки, укази та постанови...

Щоб бути якнайкориснішими, документи необхідно ретельно та критично вивчати. Хоча в документі може бути чітко визначено – хто його писав й для кого він був написаний, мета самого документу не завжди очевидна. Дослідникам – учням, студентам чи науковцям – необхідно вийти за межі очевидного тлумачення документу, щоб усвідомити упередженість, або необ'єктивну точку зору тих, які в минулому маніпулювали (а часом і сьогодні маніпулюють) даним документом.

Для учнів аналіз документів включає предметні (об'єктивні) елементи, нпр. правопис, граматика, підбір слів та підметові (суб'єктивні) елементи, нпр. емоційний відтінок, мета, манера подачі тексту. Така інформація надасть можливість учням трактувати документ з меншим упередженням та більшою повагою до своїх попередників (пращурів). Аналіз самого документу за його зовнішніми ознаками надасть учням можливість проаналізувати сам документ, а вникнення в підтекст забезпечить бачення його можливого історичного значення.

Як і всі першоджерела – будь-які документи слід вивчати у поєднанні з іншими доказами. В той час як документи розкривають суттєву інформацію, учителям і учням все-одно необхідно співставити цю інформацію з іншими першоджерелами – з фотографіями, предметами, усними історіями, іншими доступними джерелами для отримання якнайширшої картини людей, подій та ідей того часу.

Для учнів (зразок №1):

Перш ніж почати, нам необхідно навчитися, як опрацьовувати документи. Перечитай документ, який тобі надала вчителька. Перечитуючи документ заповни листок-схему «Аналіз документів 1917 – 1919-их років в Україні», щоб вивчити стратегії аналізу документів. Коли ти закінчиш роботу, порівняй свої результати з результатами однокласників, які аналізували той ж самий документ.

Для учнів (зразок №2):

Ти громадський діяч. Тобі до рук потрапив документ, написаний українською мовою у 1917 – 1919-их роках. Твоє завдання – докладно опрацювати цей документ і зробити припущення з тим, щоб відповісти на питання: які були настрої в Україні в 1917 – 1919-их роках? для того, щоб використати досвід минулого сьогодні.

Вказівки для вчителя:

1. Кожен учень самостійно записує особисте тлумачення слів: незалежність, соборність, єдність, республіка, Україна.
2. Розділи клас на групи по 3 – 4 учнів у групі.
3. Роздай листок-схему (коротко переглянь його з учнями, щоб впевнитися, що вони все розуміють).
4. Дай кожній групі один документ.
5. Кожна група повинна проаналізувати документ за допомогою листка-схему.
6. Попроси кожну групу поділитися своїм документом: що вони записали в документі (об'єктивні спостереження) та, які, як вони гадають, були настрої в той час в Україні (суб'єктивні спостереження).
7. Кожен учень самостійно переписує своє особисте тлумачення слів: незалежність, соборність, єдність, республіка, Україна.

Уривки з документів 1917 – 1919рр.

«Однині Україна стає Українською Народньою Республікою...»

7/20 листопада 1917р.

«Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною вільною, сувереною державою українського народу...»

9/22 січня 1918р.

Проголошення Української Держави та українських областей Австрії і Угорщини

19 жовтня 1918р.

«Однині в єдино зливаються століттям одірвані одна від одної частини єдиної України – Західно-Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина, і Угорська Україна) і Надніпрянська Велика Україна... Однині є єдина незалежна Українська Народня Республіка...»

22 січня 1919р.

Знайомство з документами

Дані про документ:

Дата: _____

Місце: _____

Автор: _____

Цікаві ознаки:

фірмовий папір

друкований

записи

рукопис

печатки

інше _____

Незвична мова:

правопис

речення

слова

інше _____

Наші роздуми:

1. для кого написано?

2. що нас зацікавило?

3. що ми дізналися?

4. чого нам бракує?

Ми вважаємо, що

в той час

сьогодні

Ми гадаємо, що в Україні в 1917-1919-их роках настрої були:

Члени групи:

Знайомство з документами

Об'єктивні спостереження

Дані про документ:

Дата: _____

Місце: _____

Автор: _____

Використання слів у документі (зверніть увагу на правопис):

слово	текстовий зміст (цитата)
незалежність	
соборність	
єдність	
республіка	
Україна	

Наші роздуми: чому? як? що зацікавило? порівняння з відомим?

Суб'єктивні спостереження

Ми гадаємо, що:

документ був написаний для

в Україні в 1917-1919-их роках настрої були

такий документ міг не подобатися

Уявіть себе громадськими діячами. Виберіть одне речення з документу й перепишіть його для сьогодення!

Члени групи:

Знайомство з статтями в газетах про Україну 1917–1919-их років

Окремі форми документів – це газети, в яких має місце багато різновидів подачі інформації – новини, редакційні статті, авторські статті, оголошення, результати спортивних змагань, опитування, голосування. Як правило, газети в минулому подавали факти (хто?, де?, коли?, що?, чому?) й тому вони є добрим джерелом для отримання основної інформації про події минулого.

Додатково, газетні статті написані в час, коли події відбувалися й подають тлумачення подій з бачення того часу. З точки зору сьогодення це тлумачення може відрізнитися, але власне в тому цінність використання історичних видань. Додатково, переглядаючи газету, в якій опубліковано статтю в цілому, дослідник має можливість отримати більш широкий спектр поглядів на обставини, в контексті яких відбувалися конкретні події.

Статті в газетах здебільша написані для загального читання й тому їх відносно легко читати. Додатково газетні статті часто супроводжуються зоровим матеріалом – фотографіями, карикатурами, графіками, картами, коміксами. Ці характерні ознаки газетних статей уможливають їх використання навіть з учнями старших початкових класів, хоча основна аудиторія – це учні середніх та старших класів.

Статті в газетах з'являються, як результат загальносвітових, державних та місцевих політичних та економічних подій. В минулому (і часом навіть сьогодні) статті в часописах віддзеркалюють точку зору власника видання та редакторів і журналістів, які в даному виданні працювали. Додатково необхідно пам'ятати, що журналісти часто мусять вкластися в стислі терміни і тому вони не завжди ретельно перевіряють фактаж. Ці чинники необхідно враховувати, аналізуючи статті в газетах та пам'ятати, що будь-які припущення необхідно підтвердити іншими першоджерелами.

Використана література:

Smithsonian National Museum of American History. *Engaging Students with Primary Sources*.
Stanford History Education Group. *Historical Thinking Chart*.

Про уламки розчаленованої Росії

З хаосу, в якому опинилася Росія після революції в березні минулого року, народжується нова держава – Українська Народня Республіка. За умовами договору з Центральними Державами, Україна не отримує території Австро-Угорщини, але германці передадуть смугу бувших територій Російського Сектору Польщі (заштриховані території на карті). Ця смуга, разом з іншими затіненими територіями карти, вказує на нову територію Української Республіки, на яку претендує українська сторона після відокремлення від Росії.

Згідно з найновішими повідомленнями – ні Крим, ні Бессарабія, звідки кілька днів тому прийшли повідомлення про окупацію центрального міста Бессарабії м.Кішенева румунськими військами (а попередньо інформація про створення Бессарабської республіки) – не входять у нову Українську Державу.

На північ від України показано поділи Польщі на три частини – австрійську, російську й німецьку. Як видно з посиланням на жирну чорну смугу, яка позначає крайню східну точку досягнуту германськими військами, Російський Сектор Польщі вповністю загарбаний германами.

Троцький, представник більшовицького уряду, заявив, що всі землі, якими володіють Центральні Держави включно з Литвою, Курляндією, частиною Естонії разом з великим балтійським портом Ригою, мають бути звільнені від загарбників. Але несподіваний мир, досягнутий минулої неділі між більшовиками та германами у м.Брест-Литовськ, мабуть залишає на сьогоднішній день германцям повне володіння цими землями.

На північ від цієї території знаходиться Фінляндія, яка, як і Україна проголосила свою незалежність від Росії і перебуває у кривавому конфлікті з більшовиками, які незважаючи на проголошення, наполягають на своє право на володіння. Останнім часом з Фінляндії надходять суперечливі повідомлення останнє з яких вказує, що фінські війська перемагають більшовиків.

І хоча в найближчому майбутньому Фінляндія може набути все більшого значення, в центрі уваги серед російських територій займає Україна. Якщо ті, хто відстоюють український люд, досягнуть успіху й здобудуть контроль над всією територією, на яку претендують, то створиться нова республіка, яка охоплюватиме 850 000 квадратних кілометрів, що є в півтора рази більше ніж територія Німецької Імперії, з 28 000 000 населенням.

Переклад статті в *New York Times* 17 лютого 1918р. підготувала Оксана А. Винницька-Юсіпович

Dismembered Russia—Some of the Fragments

OUT of the chaos into which Russia fell after the revolution of last March a new nation now emerges—the Ukrainian People's Republic. By the terms of the treaty of peace with the Central Powers the Ukraine gets no Austro-Hungarian territory, but the Teutons turn over to it a strip (the cross-hatched area on the map) of what was before Russian Poland. This strip, together with the rest of the shaded area of the map, shows the new Ukrainian Republic on the basis of the extreme claims of the Ukrainians when they seceded from Russia.

The Crimea, according to the most re-

cent news, is not included in the new Ukrainian State, nor is Bessarabia, whence came news a few days ago of the occupation of the principal Bessarabian city, Kishinev, by Rumanian troops, which followed other dispatches telling of the creation of a Bessarabian republic.

North of the Ukraine are shown the three subdivisions of Poland—Austrian, Russian, and German. Russian Poland is occupied in its entirety by the Teutonic invaders, as will be seen by reference to the heavy black line denoting the extreme point reached in the eastward advance

of the Teutonic armies. The Central Powers also hold Lithuania, Courland, and part of Estonia, including the great Baltic port of Riga, all of which the spokesman of the Bolshevik Government, Trotsky, declared must be evacuated by the invaders. But the sudden peace made by the Bolsheviks with the Teutons at Brest-Litovsk last Sunday apparently leaves the Teutons in complete possession of these districts for the present.

North of this territory lies Finland, which, like the Ukraine, has declared its independence of Russia and is also in bloody conflict with the Bolsheviks, who assert their right to control in spite of

the declaration. Conflicting reports have come from Finland recently, the latest showing that the Finnish troops are apparently overcoming the Bolsheviks.

Though Finland may assume great importance in the near future, first place among Russian territories in the limelight just now goes to the Ukraine. The new republic, if it succeeds in getting control over all the territory claimed by the champions of the Ukrainian cause, will cover 450,000 square kilometers, an area one and a half times as large as the German Empire, with a population of 28,000,000.